

— Така, така — обичайте науката, младий момко, трудете се, обогатете се съ знания! Както слънцето грѣе надъ земята и тя цѣпти, така нека процѣпти и вашата душа подъ лъчитѣ на знанието. То е богатството, то е истината и свѣтлината . . .

И дълго още ми говори той, а азъ усѣщахъ какъ думитѣ му разтварятъ душата ми, гледахъ високото му открито чело, и очитѣ му, въ които съкашъ горѣше — истината и свѣтлината“ . . .

Родилъ се той въ малкото прибалканско село Клисуре на 27 юлий 1828 г. Още на шестата си година постъпилъ да се учи въ килийното училище въ родното си село. Челъ най-напрѣдъ на плоча, намазана съ восъкъ, и писалъ съ орлово перо на варена и изгладена говежда плѣшка. Ни книга, ни перо, ни мастило. Вмѣсто книга — панакидата¹⁾, орлово или гжсе перо и мастило — направено отъ гореща вода и сажди. Но малкиятъ Христо е работилъ юнашки. Тукъ баща му умира, но 9 годишниятъ сиракъ не прѣкъсва своето учение. И, когато се наситилъ на туй учение, постъпва при новъ даскалъ, дошълъ отъ Копривщица, за да продължи образованието си — черковно пѣние и грѣцки езикъ. Тукъ той за три години изучава псалтиката. Добрата майка не се отчайва отъ чернитѣ дни, които я налитатъ слѣдъ смъртта на мъжа ѝ. Тя работи до отпадане, само и само да поддържа трудолюбивия синъ. А и той не стоялъ празенъ: нощъ и въ празнични дни, кога не отивалъ на училище, подвързвалъ книги, за което му плащали по нѣкой и другъ грошъ — малка, ала мила помощ на бѣдната майка.

¹⁾ Четирижълни дъсчици съ дръжка отдолу, прилични на лопата.